

Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS sporazum)¹

Članice,

U želji da smanje poremećaje i smetnje u međunarodnoj trgovini i uzimajući u obzir potrebu za unapređenjem efikasne i odgovarajuće zaštite prava intelektualne svojine, da obezbede da mere i postupci za zaštitu prava intelektualne svojine i same ne postanu smetnja legitimnoj trgovini;

Priznajući, s tim u vezi, potrebu za novim pravilima i disciplinama koje se odnose na:

(a) primenljivost osnovnih principa GATT 1994 i odgovarajućih međunarodnih sporazuma o intelektualnoj svojini ili konvencija;

(b) obezbeđivanje odgovarajućih standarda i principa koji se odnose na važenje, obim i korišćenje prava intelektualne svojine vezanih za trgovinu;

(c) obezbeđivanje efikasnih i odgovarajućih sredstava za sprovođenje prava intelektualne svojine vezanih za trgovinu, uzimajući u obzir razlike u nacionalnim² pravnim sistemima;

(d) obezbeđivanje efikasnih i ekspeditivnih postupaka za multilateralno sprečavanje i rešavanje sporova između vlada; i

(e) prelazne odredbe usmerene na što punije učešće u rezultatima pregovora;

Priznajući potrebu za multilateralnim okvirom principa, pravila i disciplina koje se odnose na međunarodnu trgovinu krivotvorenom robom;

Priznajući da su prava intelektualne svojine privatna prava;

Priznajući suštinske ciljeve javne politike nacionalnih sistema za zaštitu intelektualne svojine, uključujući razvojne i tehnološke ciljeve;

Priznajući takođe specijalne potrebe najmanje razvijenih zemalja³ članica koje se tiču maksimalne fleksibilnosti u domaćem sprovođenju zakona i pravila kako bi im se omogućilo da stvore valjanu i održivu tehnološku osnovu;

¹(WIPO primedba) Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine, uključujući trgovinu krivotvorenom robom (TRIPS sporazum) čini Aneks 1C Sporazuma iz Marakeša kojim se ustanovljava Svetska trgovinska organizacija (u daljem tekstu WTO Sporazum), koji je zaključen 15. aprila 1994. godine i stupio na snagu 1. januara 1995. godine. TRIPS sporazum obavezuje sve članice Svetske trgovinske organizacije (WTO) – vidi član II-2 WTO Sporazuma.

²(WIPO primedba) Objašnjenje u WTO Sporazumu izražava sledeće: “U slučaju odvojene carinske teritorije članice WTO, kada je izraz u ovom Sporazumu i multilateralnim trgovinskim sporazumima kvalifikovan izrazom “nacionalan”, takav izraz će se tumačiti kao pripadajući toj carinskoj teritoriji, osim ako drugačije nije izričito određeno”. TRIPS sporazum je multilateralni trgovinski sporazum.

³(WIPO primedba) Objašnjenje u WTO Sporazumu izražava sledeće: “Izraze “zemlja” ili “zemlje” korišćene u ovom Sporazumu i multilateralnim trgovinskim sporazumima treba shvatiti tako da uključuju svaku odvojenu carinsku teritoriju članice WTO”. TRIPS sporazum je multilateralni trgovinski sporazum.

Naglašavajući značaj smanjivanja napetosti povećavanjem rešenosti da se sporovi vezani za trgovinske aspekte prava intelektualne svojine rešavaju putem multilateralnih postupaka;

Želeći da uspostave odnos uzajamne podrške između WTO i Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (u daljem tekstu: "WIPO"), kao i drugih relevantnih međunarodnih organizacija;

Ovim su se dogovorile o sledećem:

Deo I: OPŠTE ODREDBE I OSNOVNI PRINCIPI

Član 1: Priroda i obim obaveza

1. Članice omogućavaju sprovođenje odredaba ovog Sporazuma. Članice mogu, ali nisu obavezne, da primene u svom zakonu obimniju zaštitu nego što se to zahteva ovim Sporazumom, pod uslovom da takva zaštita nije u suprotnosti sa odredbama ovog Sporazuma. Članice su slobodne da same odrede odgovarajući način primenjivanja odredaba ovog Sporazuma u okviru svog vlastitog pravnog sistema i prakse

2. U svrhu ovog Sporazuma, izraz "intelektualna svojina" se odnosi na sve kategorije intelektualne svojine koje su predmet Odeljaka 1 do 7 Dela II.

3. Članice priznaju tretman predviđen ovim Sporazumom i državljanima drugih članica⁴ U pogledu relevantnog prava intelektualne svojine, državljanima drugih članica se smatraju ona fizička ili pravna lica koja ispunjavaju kriterijume za dobijanje zaštite predviđene u Pariskoj konvenciji (1967), Bernskoj konvenciji (1971), Rimskoj konvenciji i Ugovoru o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima, ako su sve članice WTO potpisnice ovih konvencija.⁵ Svaka članica koja koristi mogućnosti predviđene u paragrafu 3. člana 5. ili paragrafu 2. člana 6. Rimske konvencije će na način predviđen u tim odredbama obavestiti Savet za trgovinske aspekte prava intelektualne svojine ("Savet za TRIPS").

Član 2: Konvencije o intelektualnoj svojini

1. U odnosu na Delove II, III i IV ovog Sporazuma, članice se pridržavaju članova 1-12 i 19 Pariske konvencije (1967).

2. Ništa u Delovima I do IV ovog Sporazuma ne derogira postojeće obaveze koje članice imaju jedna prema drugoj na osnovu Pariske konvencije, Bernske

⁴Kada se u ovom Sporazumu pominju državljani, pod njima se u slučaju izdvojenih carinskih zona članica WTO podrazumevaju fizička ili pravna lica koja imaju boravište, ili ozbiljno i stvarno industrijsko ili trgovinsko preduzeće u toj izdvojenoj carinskoj zoni. (WIPO primedba) – Fusnote označene brojem čine deo teksta TRIPS sporazuma..

⁵ U ovom Sporazumu, "Pariska konvencija" odnosi se na Parisku konvenciju o zaštiti industrijske svojine; "Pariska konvencija (1967)" odnosi se na Stokholmski akt te konvencije od 14. jula 1967. godine. "Bernska konvencija" odnosi se na Bernsku konvenciju o zaštiti književnih i umetničkih dela; "Bernska konvencija (1971)" odnosi se na Pariski akt te konvencije od 24. jula 1971. godine. "Rimska Konvencija" odnosi se na Međunarodnu konvenciju o zaštiti izvođača, proizvođača fonograma i ustanova za radio-difuziju, usvojenu u Rimu 26. oktobra 1961. godine. "Ugovor o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima" (IPIC ugovor) odnosi se na Ugovor o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima, usvojen u Vašingtonu 26. maja 1989. godine. "WTO Sporazum" odnosi se na Sporazum o ustanovljavanju WTO

konvencije, Rimske konvencije i Ugovora o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima.

Član 3: Nacionalni tretman

1. Svaka članica priznaje državljanima drugih članica tretman koji nije nepovoljniji od onoga koji daje svojim državljanima u vezi sa zaštitom⁶ intelektualne svojine, imajući u vidu izuzetke predviđene u Pariskoj konvenciji (1967), Bernskoj konvenciji (1971), Rimskoj konvenciji i Ugovoru o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima. U odnosu na izvođače, proizvođače fonograma i organizacija za emitovanje, ova obaveza se odnosi samo na prava predviđena ovim Sporazumom. Svaka članica koja se koristi mogućnostima predviđenim u članu 6. Bernske konvencije (1971) ili paragrafu 1(b) člana 16. Rimske konvencije će obavestiti, na način predviđen u tim odredbama, Savet za TRIPS.

2. Članice se mogu koristiti izuzecima dozvoljenim na osnovu paragrafa 1. u sudskim i upravnim postupcima, uključujući naznačenje uslužne adrese ili imenovanje zastupnika pod jurisdikcijom članice, samo u slučaju da su takvi izuzeci potrebni da osiguraju usklađenost sa zakonima i propisima koji nisu u suprotnosti sa odredbama ovog Sporazuma i gde se takva praksa ne primenjuje na način koji bi mogao da predstavlja preruseno ograničavanje trgovine.

Član 4: Tretman najpovlašćenije nacije

U odnosu na zaštitu intelektualne svojine, sve prednosti, koristi, povlastice ili imuniteti koje članica dodeljuje državljanima bilo koje druge države se odmah i bezuslovno dodeljuju i državljanima svih drugih članica. Izuzete su iz ove obaveze sve prednosti, koristi, povlastice ili imuniteti koje članica dodeljuje:

(a) a koje proističu iz međunarodnih sporazuma o pravnoj pomoći i sprovođenju zakona uopšte i koje nisu izričito ograničene na zaštitu prava intelektualne svojine;

(b) u skladu sa odredbama Bernske konvencije (1971) ili Rimske konvencije koje dopuštaju da dodeljeni tretman nije u funkciji nacionalnog tretmana, već tretmana datog u drugoj državi;

(c) u vezi sa pravima izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za emitovanje koja nisu predviđena ovim Sporazumom;

(d) koje proističu iz međunarodnih sporazuma koji se odnose na zaštitu intelektualne svojine koji su stupili na snagu pre stupanja na snagu WTO Sporazuma⁷, pod uslovom da je o takvim sporazumima obavešten Savet za TRIPS i da ne predstavljaju proizvoljnu ili neopravdanu diskriminaciju u odnosu na državljane drugih članica.

Član 5: Multilateralni sporazumi o sticanju ili održavanju zaštite

⁶ U svrhu članova 3 i 4 ovog Sporazuma, "zaštita" uključuje stvari koje utiču na dostupnost, sticanje, obim prava, održavanje i sprovođenje prava intelektualne svojine, kao i one stvari koje utiču na korišćenje prava intelektualne svojine koje su posebno naznačene u Sporazumu.

⁷ (WIPO primedba) 1. januar 1995. godine.

Obaveze na osnovu članova 3 i 4 ne primenjuju se na postupke koji su predviđeni u multilateralnim sporazumima zaključenim pod pokroviteljstvom WIPO-a koji se odnose na sticanje ili održavanje prava intelektualne svojine.

Član 6: Iscrpljenje

U svrhu rešavanja sporova iz ovog Sporazuma, pod uslovima odredaba članova 3 i 4, ništa u ovom Sporazumu se neće koristiti za pokretanje pitanja iscrpljenja prava intelektualne svojine.

Član 7: Ciljevi

Zaštita i primena prava intelektualne svojine trebalo bi da doprinesu unapređenju tehnoloških inovacija i transferu i širenju tehnologije, na uzajamnu korist stvaralaca i korisnika tehnološkog znanja, na način koji podstiče socijalnu i ekonomsku dobrobit, kao i uravnoteženje prava i obaveza.

Član 8: Principi

1. Članice mogu, kod formulisanja ili menjanja svojih zakona i drugih propisa, usvojiti mere neophodne za zaštitu zdravlja i ishrane javnosti, i za promovisanje javnog interesa u sektorima od vitalnog značaja za njihov društveno-ekonomski i tehnološki razvoj, pod uslovom da su takve mere u skladu sa odredbama ovog Sporazuma.

2. Odgovarajuće mere, pod uslovom da su u skladu sa odredbama ovog Sporazuma, mogu da budu potrebne, da bi se sprečila zloupotreba prava intelektualne svojine od strane titulara prava ili pribegavanje praksi koja nerazumno ograničava trgovinu, ili štetno utiče na međunarodni transfer tehnologije.

Deo II: STANDARDI KOJI SE ODOSE NA VAŽENJE, OBIM I KORIŠĆENJE PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Odeljak 1: Autorsko i srodna prava

Član 9: Odnos prema Bernskoj konvenciji

1. Članice će se pridržavati članova 1-21 i Aneksa Bernske konvencije (1971). Međutim, članice nemaju prava ili obaveze na osnovu ovog Sporazuma u odnosu na prava dodeljena na osnovu člana 6bis te Konvencije, ili prava koja iz nje proističu.

2. Zaštita autorskog prava obuhvata ostvarenja a ne ideje, postupke, metode rada ili matematičke koncepte kao takve.

Član 10: Računarski programi i zbirke podataka

1. Računarski programi, bilo u izvornom ili u izvršnom kodu štite se kao književna dela na osnovu Bernske konvencije (1971).

2. Zbirke podataka ili drugog materijala, bilo da su mašinski čitljive ili u nekoj drugoj formi, koje zbog načina izbora ili grupisanja sadržaja sačinjavaju intelektualne tvorevine, štite se kao takve. Takva zaštita, koja se ne odnosi na same podatke ili materijal, neće vređati autorsko pravo kojim se štite dati podaci ili sam materijal.

Član 11: Prava iznajmljivanja

U odnosu barem na računarske programe i kinematografska dela, članica će obezbediti autorima i njihovim pravnim sledbenicima pravo da dozvole ili zabrane komercijalno iznajmljivanje javnosti originala ili kopija njihovih autorskih dela. Članica nema ovu obavezu u odnosu na kinematografska dela, ukoliko iznajmljivanje nije dovelo do obimnog kopiranja takvih dela koje je materijalno oštetilo ekskluzivno pravo reprodukovanja dodeljeno u toj članici autorima i njihovim pravnim sledbenicima. U odnosu na kompjuterske programe, ova obaveza se ne odnosi na iznajmljivanja kod kojih sam program nije bitni predmet iznajmljivanja.

Član 12: Trajanje zaštite

Kada se trajanje zaštite dela, sa izuzetkom fotografskog dela ili dela primenjene umetnosti, izračunava na drugoj osnovi od životnog veka fizičkog lica, to trajanje neće biti kraće od pedeset godina od kraja kalendarske godine u kojoj je dozvoljeno objavljivanje, ili ako ne postoji takvo dozvoljeno objavljivanje, u roku od pedeset godina od nastanka dela, odnosno pedeset godina od kraja kalendarske godine u kojoj je delo nastalo.

Član 13: Ograničenja i izuzeci

Članice će svesti ograničenja ili izuzetke od ekskluzivnih prava na izvesne specijalne slučajeve koji nisu u suprotnosti sa normalnim iskorišćavanjem dela i koji nerazumno ne vređaju legitimne interese titulara prava.

Član 14: Zaštita izvođača, proizvođača fonograma (zvučnih zapisa) i organizacija za emitovanje

1. U odnosu na snimke njihovog izvođenja na fonogramu, izvođači imaju mogućnost da spreče sledeća dela ako se ona preduzimaju bez njihove dozvole: snimanje njihovih nesnimljenih izvođenja i reprodukovanje takvih snimaka. Izvođači takođe imaju mogućnost da spreče sledeća dela kada se preduzimaju bez njihovog ovlašćenja: bežično emitovanje i javno prenošenje njihovih izvođenja uživo.

2. Proizvođači fonograma imaju pravo da dozvole ili zabrane direktno ili indirektno reprodukovanje svojih fonograma.

3. Organizacije za emitovanje imaju pravo da zabrane sledeća dela ako se preduzimaju bez njihove dozvole: snimanje, reprodukovanje snimaka i ponovljeno emitovanje snimaka preko radija, kao i javno prenošenje televizijskih snimaka istih. U slučaju da članice ne daju takva prava organizacijama za emitovanje, moraju da omoguće titularima autorskih prava čija su dela u pitanju

sprečavanje gore navedenih akata, u skladu sa odredbama Bernske konvencije (1971).

4. Odredbe člana 11. u odnosu na računarske programe se primenjuju mutatis mutandis na proizvođače fonograma i sve ostale titularne prava na fonogramima onako kako je to predviđeno zakonom članice. Ako je na dan 15. 04. 1994., u članici na snazi sistem pravične kompenzacije za titulara prava u pogledu iznajmljivanja fonograma, ona može zadržati takav sistem pod uslovom da komercijalno iznajmljivanje fonograma materijalno ne oštećuje titularne prava u pogledu isključivih prava reprodukovanja.

5. Zaštita koja se na osnovu ovog Sporazuma dodeljuje izvođačima i proizvođačima fonograma traje najmanje do isteka perioda od 50 godina računajući od kraja kalendarske godine u kojoj je snimak napravljen ili u kojoj je došlo do izvođenja. Zaštita predviđena u paragrafu 3 traje najmanje 20 godina računajući od kraja kalendarske godine u kojoj je došlo do emitovanja.

6. Svaka članica može, u odnosu na prava dodeljena na osnovu paragrafa 1, 2. i 3, propisati uslove, ograničenja, izuzetke i rezerve u onoj meri u kojoj je to dozvoljeno na osnovu Rimske konvencije. Međutim, odredbe člana 18. Bernske konvencije (1971) se takođe mutatis mutandis primenjuju na prava izvođača i proizvođača fonograma u fonogramima.

Odeljak 2: Žigovi

Član 15: Predmet zaštite

1. Bilo koji znak, ili kombinacija znakova, podobna za razlikovanje robe ili usluga jedne firme od roba ili usluga druge firme biće podobno da sačini žig. Takvi znaci, posebno reči uključujući lična imena, slova, brojeve, figurativne elemente i kombinacije boja, kao i bilo koja kombinacija takvih znakova biće podobne za registrovanje kao žigovi. U slučaju da znaci nisu sami po sebi podobni za razlikovanje roba ili usluga na koje se odnose, članice mogu učiniti registrovanje zavisnim od distinktivnosti stečene kroz upotrebu. Članice mogu zahtevati, kao uslov registracije, da znaci budu vizuelno uočljivi.

2. Paragraf 1 ne treba tumačiti na način da sprečava članicu da uskrati registrovanje žiga po drugim osnovima, pod uslovom da ne derogiraju odredbe Pariske konvencije (1967).

3. Članice mogu registrovanje učiniti zavisnim od upotrebe. Međutim, stvarno korišćenje žiga neće biti uslov za podnošenje prijave za registrovanje. Prijava se neće odbiti samo na osnovu činjenice da do nameravane upotrebe nije došlo pre isteka perioda od 3 godine od datuma podnošenja prijave.

4. Priroda roba ili usluga na koje se žig ima primeniti ni u kom slučaju neće biti prepreka registrovanju žiga.

5. Članice će objaviti svaki žig, bilo pre njegovog registrovanja ili odmah nakon registrovanja i obezbediće razumne mogućnosti za podnošenje zahteva za poništaj registrovanja. Pored toga, članice mogu dozvoliti mogućnost osporavanja registrovanog žiga.

Član 16: Dodeljena prava

1. Vlasnik registrovanog žiga ima isključivo pravo da spreči sva treća lica koja nemaju njegovu saglasnost da koriste u toku trgovine identične ili slične znake za robe ili usluge koje su identične ili slične onima za koje je žig registrovan, gde postoji verovatnoća da bi takvo korišćenje moglo da dovede do zabune. U slučaju korišćenja identičnog znaka za identične robe ili usluge, verovatnoća zabune se pretpostavlja. Gore navedena prava neće vređati bilo kakva postojeća prethodna prava, niti će uticati na mogućnost da članice učine prava dostupnim na osnovu upotrebe.

2. Član 6bis Pariske konvencije će se primenjivati mutatis mutandis, na usluge. Kod utvrđivanja da li je žig nesumnjivo poznat, članice će uzimati u obzir upoznatost odgovarajućeg dela javnosti sa žigom, uključujući i poznavanje do koga je u toj članici došlo putem promocije žiga.

3. Član 6bis Pariske konvencije (1967) primenjuje se mutatis mutandis na robe ili usluge koje nisu slične onima za koje je registrovan žig, pod uslovom da korišćenje tog žiga u odnosu na te robe ili usluge ukazuje na vezu između tih roba ili usluga i vlasnika registrovanog žiga i pod uslovom da bi interesi vlasnika registrovanog žiga takvom upotrebom verovatno bili oštećeni.

Član 17: Izuzeci

Članice mogu predvideti ograničene izuzetke za prava koja se dodeljuju žigom, kao što je pravično korišćenje opisnih izraza, pod uslovom da takvi izuzeci uzimaju u obzir legitimne interese vlasnika žiga i trećih lica.

Član 18: Trajanje zaštite

Prvobitna registracija i svako obnavljanje registracije žiga traje najmanje 7 godina. Registracija žiga se može obnavljati bez ograničenja.

Član 19: Zahtev upotrebe

1. Ako se zahteva upotreba radi održavanja registracije, registracija se može poništiti samo posle kontinuirane neupotrebe žiga u periodu od najmanje 3 godine, ako vlasnik žiga ne pruži valjane razloge zasnovane na postojanju smetnji takvoj upotrebi. Kao punovažni razlozi za neupotrebu žiga priznaće se okolnosti koje proizlaze nezavisno od volje vlasnika žiga, a koje predstavljaju prepreku upotrebi žiga, kao što je restrikcija uvoza ili drugi vladini zahtevi vezani za robe ili usluge zaštićene žigom.

2. Kao upotreba žiga u svrhu održavanja registracije smatraće se upotreba žiga od strane nekog drugog lica kada je ona pod kontrolom vlasnika žiga.

Član 20: Ostali zahtevi

Upotreba žiga u trgovini neće se neopravdano ograničavati posebnim zahtevima, kao što je upotreba sa nekim drugim žigom, upotreba u posebnoj formi ili upotreba na način koji smanjuje sposobnost žiga da razlikuje robe ili usluge jednog preduzeća od onih drugog preduzeća. Ovim se neće vređati

zahtev da se žig koji identifikuje preduzeće koje proizvodi robu ili usluge upotrebi zajedno sa, ali ne vezujući se za žig koji razlikuje posebnu robu ili usluge tog preduzeća.

Član 21: Izdavanje licenci i prenos prava

Članice mogu odrediti uslove izdavanja licenci i prenosa prava na žigove, s tim što se podrazumeva da neće biti dozvoljena obavezna licenca žigova i da vlasnik registrovanog žiga ima pravo da prenese svoj žig sa ili bez prenošenja poslovnih aktivnosti kojima žig pripada.

Odeljak 3: Geografske oznake

Član 22: Zaštita geografskih oznaka

1. Geografske oznake su, u svrhu ovog Sporazuma, oznake koje identifikuju određenu robu kao robu poreklom sa teritorije članice, ili regiona ili lokaliteta sa te teritorije, gde se dati kvalitet, renome ili druge karakteristike robe suštinski mogu pripisati njenom geografskom poreklu.

2. U odnosu na geografsku oznaku, članice će obezbediti pravna sredstva zainteresovanim stranama da bi se sprečilo:

(a) korišćenje bilo kog sredstva za označavanje ili prezentiranje robe koje ukazuje ili sugerije da data roba potiče iz geografskog regiona koji nije stvarno mesto porekla, na način koji obmanjuje javnost u odnosu na geografsko poreklo robe;

(b) bilo kakvo korišćenje koje predstavlja delo nelojalne konkurencije u smislu člana 10bis Pariske konvencije (1967).

3. Članica će, ex officio, ako to njeno zakonodavstvo dozvoljava, ili na zahtev zainteresovane strane, odbiti ili poništiti registraciju žiga koji sadrži ili se sastoji od geografske oznake u odnosu na robu koja ne potiče sa označene teritorije, ako je korišćenje oznake u žigu za takvu robu u toj članici takve prirode da može da obmane javnost u pogledu stvarnog mesta porekla.

4. Odredbe paragrafa 1, 2. i 3. će se primenjivati na geografsku oznaku koja, iako jezički tačna što se teritorije, regiona ili lokaliteta porekla robe tiče, lažno javnosti predstavlja da roba potiče sa druge teritorije.

Član 23: Dodatna zaštita za geografske oznake vina i alkoholnih pića

1. Svaka članica će obezbediti pravna sredstva zainteresovanim stranama da spreče upotrebu geografske oznake koja označava da vino ili alkoholno piće potiče sa mesta naznačenog u predmetnoj geografskoj oznaci i ako ono ne potiče sa tog mesta, čak i kada se stvarno poreklo robe navede ili se koristi geografska oznaka u prevodu ili praćena izrazima kao što su: "vrsta", "tip", "stil", "imitacija" ili slično.⁸

⁸Uprkos prvoj rečenici člana 42 članice mogu, u odnosu na te obaveze, radi sprovođenja prava predvideti upravnu tužbu.

2. Registracija žiga za vina koji sadrži ili se sastoji od geografske oznake koja označava poreklo vina ili za alkoholna pića koja sadrži ili se sastoji od geografske oznake koja označava poreklo alkoholnih pića će se odbiti ili poništiti, ex officio, ako nacionalno zakonodavstvo to dopušta, ili na zahtev zainteresovane članice, u odnosu na takva vina ili alkoholna pića koja nemaju to poreklo.

3. U slučaju homonimne geografske oznake za vina, obezbediće se zaštita svakoj oznaci, pod uslovima odredbi paragrafa 4. člana 22. Svaka članica će utvrditi praktične uslove pod kojima će se homonimne oznake u pitanju međusobno razlikovati, uzimajući u obzir potrebu da se obezbedi ravnopravan tretman odnosnih proizvođača i da se ne obmanu potrošači.

4. Da bi se olakšala zaštita geografskih oznaka za vina, iniciraće se pregovori u Savetu za TRIPS u vezi sa uspostavljanjem multilateralnog sistema obaveštavanja i registracije geografskih oznaka za vina koje ispunjavaju uslove zaštite u onim članicama koje učestvuju u sistemu.

Član 24: Međunarodni pregovori, izuzeci

1. Članice su saglasne da pristupe pregovorima koji imaju za cilj povećanje zaštite posebnih geografskih oznaka na osnovu člana 23. Odredbe donjih paragrafa 4-8 članice ne smeju koristiti da bi odbile vođenje pregovora ili zaključivanje bilateralnih ili multilateralnih sporazuma. U kontekstu takvih pregovora, članice će biti spremne da razmotre dalju primenu tih odredbi na posebne geografske oznake čije je korišćenje bilo predmet takvih pregovora.

2. Savet za TRIPS će nadzirati primenu odredaba ovog Odeljka; prvi takav pregled će se obaviti u roku od dve godine od stupanja WTO Sporazuma na snagu. Na sva pitanja koja se odnose na ispunjavanje obaveza predviđenih ovim odredbama može se skrenuti pažnja Savetu, koji će se na zahtev članice konsultovati sa drugom članicom ili članicama u vezi sa pitanjima u odnosu na koja nije bilo moguće pronaći zadovoljavajuće rešenje kroz bilateralne ili multilateralne konsultacije između zainteresovanih članica. Savet će preduzeti takvu meru koja može da bude dogovorena radi olakšavanja funkcionisanja i unapređenja ciljeva iz ovog Odeljka.

3. Kod sprovođenja ovog Odeljka, članica neće umanjiti zaštitu geografske oznake koja je postojala u toj članici neposredno pre datuma stupanja WTO Sporazuma na snagu.

4. Ništa u ovom Odeljku ne zahteva od članice da spreči kontinuiranu i sličnu upotrebu pojedine geografske oznake druge članice koja identifikuje vina ili alkoholna pića u vezi sa robom ili uslugama bilo kog svog državljanina ili domicilijanta koji je koristio tu geografsku oznaku na trajan način u odnosu na iste ili srodne robe ili usluge na teritoriji te članice ili (a) najmanje 10 godina pre 15. aprila 1994. godine, ili (b) u dobroj veri pre tog datuma.

5. Kada je žig prijavljen ili registrovan u dobroj veri, ili u slučaju kada su prava na žig stečena upotrebom na savestan način bilo:

(a) pre datuma primene ovih odredbi u toj članici kako je definisano u Delu VI; ili

(b) pre nego što je zaštićena geografska oznaka u njenoj zemlji porekla;

mere usvojene za sprovođenje ovog Odeljka neće smetati podobnosti za registrovanje ili važenju registracije žiga, ili pravu upotrebe žiga na osnovu činjenice da je taj žig identičan ili sličan geografskoj oznaci.

6. Ništa u ovom Odeljku ne zahteva od članice da odredbe ovog Odeljka primenjuje u odnosu na geografsku oznaku bilo koje druge članice koja se odnosi na robu ili usluge za koje je relevantna oznaka identična terminu koji se uobičajeno koristi u svakodnevnom jeziku kao uobičajen naziv za tu robu ili usluge na teritoriji te članice. Članica nije obavezna da odredbe ovog Odeljka primenjuje u odnosu na geografsku oznaku bilo koje druge članice koja se odnosi na vinarske proizvode za koje je relevantna oznaka identična uobičajenom nazivu sorte grožđa koja postoji na teritoriji te članice na datum stupanja na snagu WTO Sporazuma.

7. Članica može predvideti da bilo koji zahtev podnet na osnovu ovog Odeljka u vezi sa upotrebom ili registracijom žiga mora biti podnet u roku od 5 godina nakon što je nedozvoljeno korišćenje zaštićene oznake postalo opšte poznato u toj članici, ili nakon datuma registracije žiga u toj članici, pod uslovom da je žig objavljen do tog datuma, ako taj datum prethodi datumu kada je nedozvoljeno korišćenje postalo opšte poznato u toj članici, pod uslovom da se geografska oznaka nije koristila ili da nije registrovana u lošoj veri.

8. Odredbe ovog Odeljka ni na koji način ne utiču na pravo bilo kog lica da koristi u toku trgovine svoje ime ili ime svog prethodnika u poslovanju, osim ako se to ime koristi na način koji obmanjuje javnost.

9. Ovaj Sporazum ne nameće nikakve obaveze vezane za zaštitu geografskih oznaka koje nisu zaštićene ili koje su prestale da budu zaštićene u zemlji porekla, ili koje su prestale da se koriste u toj zemlji.

Odeljak 4: Industrijski modeli i uzorci

Član 25: Zahtevi za zaštitu

1. Članice obezbeđuju zaštitu nezavisno stvorenih industrijskih modela i uzoraka koji su novi ili originalni. Članice mogu propisati da se modeli i uzorci neće smatrati novim ili originalnim ako se značajnije ne razlikuju od poznatih modela i uzoraka ili kombinacije poznatih karakteristika modela i uzoraka. Članice mogu predvideti da takva zaštita ne obuhvata modele i uzorke diktirane suštinski tehničkim ili funkcionalnim elementima.

2. Svaka članica će obezbediti da zahtevi za dobijanje zaštite uzoraka i modela iz oblasti tekstila, posebno u odnosu na troškove, ispitivanje ili objavljivanje, nerazumno ne umanje mogućnost traženja i dobijanja takve zaštite. Članice mogu da ispune ovu obavezu bilo zakonom o industrijskim uzorcima i modelima, bilo zakonom o autorskom pravu.

Član 26: Zaštita

1. Vlasnik zaštićenog industrijskog modela ili uzorka ima pravo da spreči treća lica koja nemaju njegovu saglasnost da proizvode, prodaju ili uvoze robu koja je snabdevena ili u koju je ugrađen model ili uzorak koji je kopija, ili suštinski kopija zaštićenog modela ili uzorka, kada se takva radnja vrši u komercijalne svrhe.

2. Članice mogu predvideti ograničene izuzetke kod zaštite industrijskih modela i uzoraka, pod uslovom da takvi izuzeci nisu nerazumno u suprotnosti sa normalnim korišćenjem zaštićenih industrijskih modela i uzoraka i nerazumno ne vređaju legitimne interese vlasnika zaštićenih modela i uzoraka, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.

3. Trajanje dodeljene zaštite iznosi najmanje 10 godina.

Odeljak 5: Patenti

Član 27: Patentibilni predmet

1. Imajući u vidu odredbe paragrafa 2. i 3., patenti se dodeljuju za svaki pronalazak, bilo da se radi o proizvodima ili postupcima iz svih oblasti tehnike, pod uslovom da su novi, da sadrže inventivni nivo i da su podobni za industrijsku primenu.⁹ Pod uslovima paragrafa 4. člana 65., paragrafa 8. člana 70, i paragrafa 3. ovog člana, patenti su dostupni i patentna prava se mogu koristiti bez diskriminacije u odnosu na mesto pronalaska, oblast tehnike i to da li se radi o uvezenim ili lokalno proizvedenim proizvodima.

2. Članice mogu isključiti iz patentibilnosti pronalasku čije bi sprečavanje komercijalne eksploatacije na njihovoj teritoriji bilo neophodno da bi se zaštitio javni red i moral, uključujući zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka, ili da bi se izbeglo ozbiljno narušavanje životne sredine, pod uslovom da se isključenje ne sprovodi samo zato što je eksploatacija zabranjena nacionalnim zakonom.

3. Članice takođe mogu isključiti iz patentibilnosti:

(a) dijagnostičke, terapijske i hirurške metode lečenja ljudi ili životinja;

(b) biljke i životinje, osim mikroorganizama, i suštinski biološke postupke za proizvodnju biljaka ili životinja, osim nebioloških i mikrobioloških postupaka. Međutim, članice će obezbediti zaštitu biljnih sorti, bilo putem patenata, bilo odgovarajućim sui generis sistemom ili njihovom kombinacijom. Ova odredba će se preispitati 4 godine nakon stupanja na snagu WTO Sporazuma.

Član 28: Dodeljena prava

1. Patent svom vlasniku daje sledeća isključiva prava:

(a) kada je predmet patenta proizvod, pravo da spreči treća lica koja nemaju njegovu saglasnost da vrše dela: proizvodnje, korišćenja, nuđenja na prodaju, prodaje ili uvoza¹⁰ u te svrhe tog proizvoda;

⁹ U svrhu ovog člana izrazi "inventivni nivo" i "podoban za industrijsku primenu" članice mogu smatrati da su sinonimi izraza "neočigledno" i "korisno".

¹⁰ Ovo pravo, kao i sva druga prava koja se stiču na osnovu ovog Sporazuma u odnosu na korišćenje, prodaju, uvoz ili drugu distribuciju proizvoda, podleže odredbama člana 6.

(b) kada je predmet patenta postupak, pravo da spreči treća lica koja nemaju njegovu saglasnost da vrše delo korišćenja postupka, kao i dela: korišćenja, nuđenja na prodaju, prodaje ili uvoza u ove svrhe proizvoda direktno dobijenih tim postupkom.

2. Vlasnici patenta takođe imaju pravo da prenose ili ustupaju patent u nasleđe i da zaključuju ugovore o licenci.

Član 29: Uslovi koji se odnose na podnosioca patentne prijave

1. Članice će zahtevati od podnosioca patentne prijave da otkrije pronalazak na dovoljno jasan i potpun način kako bi se pronalazak mogao realizovati od strane stručnjaka u toj oblasti i mogu da zahtevaju od podnosioca prijave da navede najbolji način izvođenja pronalaska koji je pronalazaču poznat u vreme podnošenja prijave ili, kada se traži prvenstvo, na datum zatraženog prvenstva.

2. Članice mogu zahtevati od podnosioca prijave patenta da dostavi podatke koji se odnose na njegove odgovarajuće inostrane prijave i registrovana prava.

Član 30: Izuzeci od dodeljenih prava

Članice mogu propisati ograničene izuzetke od isključivih prava dodeljenih patentom, pod uslovom da takvi izuzeci ne dolaze nerazumno u sukob sa uobičajenim iskorišćavanjem patenta i da nerazumno ne nanose štetu legitimnim interesima vlasnika patenta, vodeći računa o legitimnim interesima trećih strana.

Član 31: Ostali slučajevi korišćenja bez dozvole titulara prava

Kada zakon članice dozvoljava drugu upotrebu¹¹ predmeta patenta bez dozvole titulara prava, uključujući korišćenje od strane vlade ili trećih lica koja je vlada ovlastila, poštovaće se sledeće odredbe:

(a) izdavanje dozvole za takvo korišćenje će se razmatrati na osnovu svakog pojedinačnog slučaja;

(b) takvo korišćenje se može dozvoliti samo ako je, pre takve upotrebe, pretpostavljeni korisnik pokušao da dobije dozvolu titulara prava pod razumnim komercijalnim uslovima i rokovima i ako taj napor nije urodio plodom u razumnom vremenskom periodu. Ovog zahteva članica se može odreći u slučaju nacionalne neprilike, ili u drugim okolnostima izuzetne nužde, ili u slučajevima javne nekomercijalne upotrebe. U situacijama nacionalne neprilike, ili u drugim okolnostima izuzetne nužde, titular prava će, bez obzira, biti obavešten čim to razumno bude ostvarivo. U slučaju javne nekomercijalne upotrebe kada vlada ili lice kome je takav posao poveren, bez rešerša, znaju ili imaju opipljive osnove da znaju da važeći patent koristi ili namerava da koristi vlada, ili neko za nju, mora se smesta obavestiti titular prava.

¹¹ “Druga upotreba” označava upotrebu koja se razlikuje od one dopuštene na osnovu člana 30.

(c) obim i trajanje takvog korišćenja se ograničavaju na svrhu za koju je dobijena dozvola, a u slučaju tehnologije poluprovodnika samo u cilju javne nekomercijalne upotrebe, ili da bi se stalo na put praksi koja je sudskim ili upravnim postupkom određena kao suprotna konkurenciji;

(d) takvo korišćenje je neisključivo;

(e) takvo korišćenje je neprenosivo izuzev sa onim delom preduzeća ili goodwill-a koji uživaju takvo korišćenje;

(f) svako takvo korišćenje se dozvoljava prevashodno za snabedevanje domaćeg tržišta članice koja je dozvolila takvo korišćenje;

(g) dozvola za takvo korišćenje podleže, iz razloga adekvatne zaštite legitimnih interesa lica koja imaju dozvolu, mogućnosti da bude ukinuta, ako i kada okolnosti koje su do nje dovele prestanu da postoje, i ako bude malo verovatno da će se ponovo javiti. Nadležni organ ima ovlašćenja da preispita, na osnovu obrazloženog zahteva, dalje postojanje tih uslova;

(h) titularu prava se isplaćuje adekvatna nadoknada u okolnostima svakog slučaja, uzimajući u obzir ekonomsku vrednost dozvole;

(i) pravna valjanost bilo koje odluke koja se tiče dozvole za takvo iskorišćavanje podleže sudskoj reviziji ili drugoj nezavisnoj reviziji od strane više instance u toj članici;

(j) sve odluke koje se odnose na nadoknadu koja se isplaćuje za takvo korišćenje podložne su sudskoj reviziji ili drugoj nezavisnoj reviziji od strane više instance u toj članici;

(k) članice nisu obavezne da primenjuju uslove predviđene u tačkama (b) i (f) kada je korišćenje dozvoljeno da bi se ispravila praksa za koju je u toku sudskog ili administrativnog postupka utvrđeno da je suprotna konkurenciji. Potreba da se ispravi nekonkurentna praksa se može uzeti u obzir kod utvrđivanja iznosa naknade u takvim slučajevima. Nadležni organi imaju ovlašćenja da odbiju ukidanje dozvole ako i kada postoji mogućnost da se ponovo jave okolnosti koje su dovele do izdavanja takve dozvole;

(l) kada je takvo iskorišćavanje dozvoljeno da bi se omogućila eksploatacija patenta ("drugi patent") koji se ne može eksploatisati bez povrede nekog drugog patenta ("prvi patent"), primenjuju se sledeći dodatni uslovi:

(i) pronalazak iz drugog patenta mora da sadrži bitan tehnički pomak od velikog ekonomskog značaja u odnosu na pronalazak iz prvog patenta;

(ii) vlasnik prvog patenta ima pravo da na osnovu unakrsne licence koristi, pod prihvatljivim uslovima, pronalazak iz drugog patenta; i

(iii) dozvoljeno korišćenje prvog patenta nije prenosivo osim u slučaju prenosa drugog patenta.

Član 32: Poništaj/gubitak

Biće dostupna mogućnost sudske revizije svih odluka o poništaju ili gubitku patenta.

Član 33: Trajanje zaštite

Trajanje dostupne zaštite neće prestati pre isteka perioda od 20 godina računajući od datuma podnošenja prijave.¹²

Član 34: Patenti za postupak: teret dokazivanja

1. U svrhe građanskog postupka u vezi sa povredom prava vlasnika pomenutih u paragrafu 1(b) člana 28, ako je predmet patenta postupak za dobijanje nekog proizvoda, sudski organi imaju ovlašćenja da naredе tuženom da dokaže da se postupak za dobijanje identičnog proizvoda razlikuje od patentiranog postupka. Prema tome, članice su dužne da obezbede, bar u jednoj od sledećih situacija, da se bilo koji identičan proizvod ako je proizveden bez saglasnosti vlasnika patenta, u odsustvu dokaza o suprotnom, smatra dobijenim pomoću patentiranog postupka;

(a) ako je proizvod dobijen na osnovu patentiranog postupka nov;

(b) ako postoji suštinska verovatnoća da je identičan proizvod napravljen na osnovu tog postupka i da vlasnik patenta nije bio u stanju da kroz razumne napore odredi koji je postupak zapravo korišćen.

2. Svaka članica je slobodna da propiše da teret dokazivanja naveden u paragrafu 1 bude na navodnom prekršiocu samo ako je ispunjen uslov pomenut u tački (a) ili samo ako je ispunjen uslov naveden u tački (b).

3. Prilikom izvođenja dokaza o suprotnom, uzimaće se u obzir legitimni interesi tuženih da zaštite svoje proizvodne i poslovne tajne.

Odeljak 6: Šeme (topografije) integrisanih kola

Član 35: Odnos prema IPIC Ugovoru

Članice su saglasne da obezbede zaštitu šema (topografija) integrisanih kola (u daljem tekstu: "šeme") u skladu sa članovima 2-7 (osim paragrafa 3 člana 6.), čl. 12 i paragrafa 3 člana 16. Ugovora o intelektualnoj svojini u vezi sa integrisanim kolima i, da se, pored toga, pridržavaju sledećih odredbi.

Član 36: Obim zaštite

Pod uslovima odredbi paragrafa 1. člana 37, članice će smatrati nezakonitim sledeće radnje ako se vrše bez dozvole titulara prava:¹³ uvoz, prodaju ili drugo distribuiranje u komercijalne svrhe zaštićene šeme integrisanog kola u koje je zaštićena šema inkorporisana, ili proizvoda u koji je ugrađeno takvo integrisano kolo ako ono sadrži nezakonito reprodukovanu šemu.

Član 37: Radnje za koje nije potrebna dozvola titulara prava

¹² Ovo treba shvatiti tako da članice koje nemaju sistem inicijalnog (originalnog) izdavanja patenta mogu predvideti da se trajanje zaštite računa od datuma prijave u sistemu inicijalnog (originalnog) izdavanja patenata.

¹³ Izraz "titular prava" u ovom Odeljku treba shvatiti da ima isto značenje kao izraz "nosilac prava" u IPIC ugovoru.

1. Bez obzira na član 36, ni jedna članica neće smatrati nezakonitim vršenje bilo kojih radnji pomenutih u tom članu u odnosu na integrisano kolo koje ima ugrađenu nezakonito reprodukovanu šemu, ili bilo koji proizvod u koji je ugrađeno takvo integrisano kolo, u slučaju da lice koje vrši ili nalaže takve radnje nije znalo i nije imalo razumnu osnovu da zna, kada je sticalo integrisano kolo ili proizvod koji ima ugrađeno takvo integrisano kolo, da on sadrži nezakonito reprodukovanu šemu. Članice će propisati da nakon vremena u toku koga je takvo lice primilo dovoljno obaveštenje da je šema nezakonito reprodukovana, to lice može izvršiti bilo koje delo u odnosu na raspoložive zalihe ili na zalihe koje su naručene pre toga, s tim da je dužan titularu prava da plati sumu ekvivalentnu iznosu razumne naknade kakva bi se inače imala platiti na osnovu slobodno ugovorene licence za datu šemu.

2. Uslovi navedeni u tačkama (a) do (k) člana 31 primenjuju se mutatis mutandis u slučaju bilo kakvog izdavanja prinudne licence za šemu ili njene upotrebe od strane vlade ili za vladu bez ovlašćenja titulara prava.

Član 38: Trajanje zaštite

1. U članicama koje zahtevaju registraciju kao uslov za zaštitu, trajanje zaštite šeme neće prestati pre isteka roka od 10 godina, računajući od datuma podnošenja prijave za registraciju ili od prve komercijalne upotrebe, bez obzira u kom delu sveta do nje dođe.

2. U članicama koje ne zahtevaju registraciju kao uslov za zaštitu, šeme će biti zaštićene u trajanju od najmanje 10 godina od datuma prve komercijalne upotrebe, bez obzira u kom delu sveta do nje dođe.

3. Bez obzira na paragrafe 1 i 2, članica može propisati da zaštita prestaje 15 godina od kreiranja šeme.

Odeljak 7: Zaštita neotkrivenih informacija

Član 39

1. Radi obezbeđenja efikasne zaštite od nelojalne konkurencije kako je predviđeno u članu 10bis Pariske konvencije (1967), članice štite neotkrivene informacije u skladu sa paragrafom 2. i podatke dostavljene vladama ili vladinim organima u skladu sa paragrafom 3.

2. Fizička i pravna lica imaju mogućnost sprečavanja da se informacije, koje su na osnovu zakona u njihovoj kontroli, otkrivaju drugima, stiču od strane drugih lica, ili koriste bez njihove saglasnosti na način suprotan dobrim poslovnim običajima¹⁴.

- sve dok je takva informacija tajna, u smislu da nije, kao celina ili u preciznom obliku i skupu svojih komponenata, opšte poznata ili lako

¹⁴ U svrhe ove odredbe "način suprotan dobrim poslovnim običajima" označava barem praksu kao što je narušavanje ugovora, narušavanje poslovnog poverenja i navođenje na narušavanje, i uključuje pribavljanje neotkrivenih informacija od strane trećih lica koja znaju ili su u velikoj meri bila nehatna ako nisu znala da je takva praksa korišćena u pribavljanju.

dostupna licima u krugovima koji se uobičajeno bave tom vrstom informacija;

- dok takva informacija ima tržišnu vrednost zato što je tajna; i
- dok je takva informacija predmet razumnih koraka pod datim okolnostima koje preduzima lice koje zakonito kontroliše informaciju, da je održi tajnom.

3. Članice koje kao uslov za odobrenje puštanja u promet farmaceutskih ili poljoprivrednih hemijskih proizvoda koji koriste nova hemijska jedinjenja zahtevaju podnošenje neotkrivenih testova ili drugih podataka čije stvaranje iziskuje značajan napor, štite takve podatke od nefer komercijalne upotrebe. Pored toga, članice štite takve podatke od otkrivanja, izuzev u slučajevima gde je neophodno zaštititi javnost, ili gde se preduzimaju koraci da se obezbedi zaštita takvih podataka od nefer komercijalne upotrebe.

Odeljak 8: Kontrola prakse ograničavanja konkurencije u ugovorima o licenci

Član 40

1. Članice su saglasne da praksa izdavanja licenci ili uslovi koji vladaju u oblasti prava intelektualne svojine, a koji ograničavaju konkurenciju, mogu imati negativan uticaj na trgovinu i mogu sprečavati transfer i širenje tehnologije.

2. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava članice da preciziraju svojim nacionalnim zakonodavstvom način ili uslove davanja licenci koji mogu u određenim slučajevima da predstavljaju zloupotrebu prava intelektualne svojine sa negativnim posledicama na konkurenciju na relevantnom tržištu. Kao što je gore predviđeno, članica može usvojiti, u skladu sa drugim odredbama ovog Sporazuma, odgovarajuće mere za sprečavanje ili kontrolu takve prakse, koje se sastoje, na primer, iz isključivih *grant-back*¹⁵ uslova, uslova koji sprečavaju osporavanje važnosti i prinudno izdavanje vezanih licenci u svetlu relevantnih zakona i drugih propisa te članice.

3. Svaka članica će pristupiti, na zahtev, konsultacijama sa bilo kojom drugom članicom koja ima razloge da smatra da vlasnik prava intelektualne svojine koji je državljanin ili ima domicil u članici kojoj je upućen zahtev za konsultacije vrši radnje po pitanjima regulisanim ovim Odeljkom protivno zakonima i drugim propisima članice koja zahteva konsultacije, i koja želi da obezbedi saglasnost sa predmetnim zakonodavstvom bez ikakve štete prema bilo kojoj radnji na osnovu zakona i ostavljajući punu slobodu za donošenje konačne odluke svakoj od članica. Članica kojoj je upućen zahtev je dužna da ga detaljno i dobronamerno razmotri i da u potpunosti omogući konsultacije sa članicom koja je uputila zahtev, i da sa njom sarađuje tako što će joj staviti na raspolaganje sve nepoverljive informacije dostupne javnosti koje se odnose na predmetno pitanje i druge informacije dostupne članici u skladu sa nacionalnim

¹⁵Prim. prev. "grant back" – izraz koji podrazumeva obavezu primaoca licence da sva poboljšanja na predmetu licence ustupi davaocu licence.

zakonom i uzajamno zaključenim ugovorima koji se odnose na čuvanje poverljivih podataka članice koja upućuje zahtev.

4. Članica čiji su državljani ili prebivaoci predmet postupaka druge članice vezanih za navodno kršenje zakona i propisa koji su na snazi u drugoj članici a odnose se na predmet ovog Odeljka, na zahtev će dobiti mogućnost od druge članice da obavi konsultacije pod istim uslovima predviđenim u paragrafu 3.

Deo III: SPROVOĐENJE PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Odeljak 1: Opšte obaveze

Član 41

1. Članice će obezbediti da postupci za sprovođenje prava navedeni u ovom Delu budu dostupni na osnovu njihovih zakona tako da se omogući efikasna akcija protiv bilo kakvog dela povrede prava intelektualne svojine obuhvaćenog ovim Sporazumom, uključujući ekspeditivna sredstva za sprečavanje povreda i sredstva koja sprečavaju dalje povrede prava. Ovi postupci će se primenjivati na takav način da se izbegne stvaranje barijera legitimnoj trgovini i da se obezbede zaštitne mere protiv njihove zloupotrebe.

2. Postupci koji se odnose na sprovođenje prava intelektualne svojine biće pravični i jednaki za sve. Oni neće biti nepotrebno složeni ili skupi, niti će sadržati nerazumne rokove, kao i nepotrebna odlaganja.

3. Odluke kojima se rešavaju pojedinačni slučajevi bi trebalo da budu u pismenoj formi i obrazložene. One se bar stranama u sporu stavljaju na uvid bez nepotrebno odlaganja. Odluke kojima se rešavaju pojedinačni slučajevi se zasnivaju isključivo na dokazima o kojima je stranama pružena mogućnost da se izjasne.

4. Strane u sporu imaju mogućnost da zahtevaju sudsko preispitivanje konačne upravne odluke i, shodno odredbama nacionalnog zakona koje se odnose na značaj predmetnog slučaja, barem pravnih aspekata prvobitnih sudskih odluka po pitanju merituma datog slučaja. Međutim, ne postoji obaveza da se obezbedi mogućnost preispitivanja oslobađajućih slučajeva u krivičnom postupku.

5. Podrazumeva se da ovaj Deo ne stvara nikakvu obavezu uvođenja sudskog sistema sprovođenja prava intelektualne svojine koji bi se razlikovao od onog koji generalno važi za sprovođenje zakona, niti utiče na sposobnost članica da generalno sprovode svoje zakone. Ništa u ovom Delu ne stvara bilo kakvu obavezu u vezi sa raspodelom sredstava namenjenih sprovođenju prava intelektualne svojine, odnosno sprovođenju prava uopšte.

Odeljak 2: Građanski i upravni postupci i pravna sredstva

Član 42: Pravični i nepristrasni postupci

Članice će titularima prava¹⁶ staviti na raspolaganje građanske sudske postupke koji se odnose na sprovođenje bilo kog prava intelektualne svojine obuhvaćenog ovim Sporazumom. Tužena strana ima pravo da bude blagovremeno i detaljno obavještena pismenim putem, uključujući razloge na kojima se zasniva tužbeni zahtev. Strane imaju pravo da budu zastupane od strane nezavisnih pravnih zastupnika i postupci neće nametati prekomerno opterećujuće zahteve vezane za obavezno lično pojavljivanje. Sve strane u takvim postupcima imaju pravo da obrazlažu svoje zahteve i da podnose relevantne dokaze. Postupak će obezbediti načine otkrivanja i zaštite poverljivih informacija, ukoliko to nije suprotno postojećim ustavnim zahtevima.

Član 43: Dokazi

1. Sudske vlasti imaju ovlašćenja, u slučaju kada strana dostavi razumno dostupne dokaze koji su dovoljni da podrže njene zahteve i kada ima konkretne dokaze relevantne za podržavanje svojih zahteva koji se nalaze pod kontrolom suprotstavljene strane, da naredi da te dokaze suprotstavljena strana podnese, pod uslovima koji u odgovarajućim slučajevima osiguravaju zaštitu poverljive informacije.

2. U slučajevima kada strana u sporu namerno i bez valjanog razloga odbije da stavi na uvid, ili na drugi način ne obezbedi potrebne informacije u razumnom vremenskom periodu, ili značajno sprečava postupak po tužbi, članica može ovlastiti sudske vlasti da donesu prethodne i konačne odluke, afirmativne ili negativne, na osnovu informacija koje su im dostavljene, uključujući žalbe ili tvrđenja strane koja je pretrpela štetu zbog odbijanja pristupa informacijama, pod uslovom da stranama dâ mogućnost da budu saslušane povodom iznetih tvrdnji ili dokaza.

Član 44: Sudske zabrane

1. Sudske vlasti imaju ovlašćenje da nalože strani da prestane sa povredom prava, između ostalog, da bi se sprečio ulazak u trgovinske tokove na njihovoj teritoriji uvezene robe kojom se vređa pravo intelektualne svojine, odmah po carinjenju takve robe. Članice nisu obavezne da omoguće izdavanje takvih ovlašćenja u odnosu na zaštićeni predmet koji je neka osoba stekla ili naručila pre nego što je saznala ili imala razumnog osnova da veruje da bi bavljenje takvim predmetom predstavljalo povredu prava intelektualne svojine.

2. Bez obzira na ostale odredbe ovog Dela i pod uslovom da se poštuju odredbe Dela II koje se izričito odnose na korišćenje od strane vlada ili trećih lica po ovlašćenju vlade, a bez ovlašćenja titulara prava, članice mogu ograničiti pravna sredstva koja stoje na raspolaganju protiv takve upotrebe na plaćanje nadoknade u skladu sa tačkom (h) člana 31. U drugim slučajevima se primenjuju pravna sredstva na osnovu ovog Dela ili, u slučajevima u kojima ova pravna sredstva nisu u saglasnosti sa zakonom članice, stoje na raspolaganju deklarativne presude i odgovarajuća nadoknada.

¹⁶ U svrhu ovog Dela izraz "titular prava" obuhvata saveze i udruženja koja su ovlašćena da brane takva prava.

Član 45: Naknada štete

1. Sudske vlasti su ovlašćene da nalože prekršiocu da plati titularu prava naknadu štete dovoljnu da kompenzira povredu koju je titular pretrpeo usled povrede njegovog prava intelektualne svojine od članice prekršioca koji je znao, ili imao razumnog osnova da zna, da je učestvovao u prekršajnoj aktivnosti.

2. Sudske vlasti su takođe ovlašćene da nalože prekršiocu da isplati nosiocu prava troškove u koje može biti uključena odgovarajuća naknada za zastupnika. U odgovarajućim slučajevima, članice mogu ovlastiti sudske vlasti da nalože vraćanje profita i/ili isplatu prethodno utvrđene štete čak i u slučajevima u kojima prekršilac nije znao, ili nije imao razumnog osnova da zna, da je učestvovao u prekršajnoj aktivnosti.

Član 46: Ostala pravna sredstva

Da bi se obezbedilo efikasno sprečavanje povreda prava, sudske vlasti su ovlašćene da nalože da se roba za koju su utvrdili da predstavlja povredu prava, bez bilo kakve nadoknade povuče iz trgovinskih tokova na način kojim se neće naneti šteta titularu prava ili, ako bi to bilo u suprotnosti sa postojećim ustavnim zahtevima, uništi. Sudske vlasti su takođe ovlašćene da nalože da se sirovine i alati, čija je preovlađujuća upotreba bila u stvaranju roba kojima se vrši povreda prava, bez ikakve nadoknade povuku iz trgovinskih tokova na način koji će svesti rizik od daljih povreda prava na najmanju moguću meru. Pri razmatranju takvih zahteva, uzeće se u obzir srazmera između ozbiljnosti povrede i naloženih pravnih sredstava, kao i interesa trećih lica. U odnosu na robe sa krivotvorenim žigom, jednostavno uklanjanje nezakonito stavljenog žiga nije dovoljno, osim u izuzetnim slučajevima, da bi se omogućilo puštanje robe u promet.

Član 47: Pravo na informaciju

Članice mogu predvideti da su sudske vlasti ovlašćene, osim ako bi to bilo u neskladu sa ozbiljnošću povrede prava, da nalože prekršiocu da obavesti titulara prava o identitetu trećih lica uključenih u proizvodnju i distribuciju robe i usluga koje vređuju prava, i o njihovim distributivnim kanalima.

Član 48: Obeštećenje tuženog lica

1. Sudske vlasti su ovlašćene da nalože strani na čiji su zahtev mere preduzete i koja je zloupotrebila postupke za sprovođenje prava da obezbedi strani pogrešno naloženoj ili osujećenoj odgovarajuću nadoknadu za pretrpljenu povredu zbog takve zloupotrebe. Sudske vlasti su takođe ovlašćene da nalože podnosiocu zahteva da plati tuženom licu troškove u koje može biti uključena i odgovarajuća naknada za zastupnika.

2. U vezi administriranja bilo kojim zakonom koji se odnosi na zaštitu ili sprovođenje prava intelektualne svojine, članice će izuzeti samo javne vlasti i službenike od odgovornosti za odgovarajuća pravna sredstva gde su akcije preduzimane ili nameravane u dobroj veri u toku administriranja tim zakonima.

Član 49: Upravni postupak

U meri u kojoj se bilo koje građansko pravno sredstvo može naložiti kao rezultat upravnog postupka po predmetnom slučaju, takav postupak mora da bude u skladu sa principima koji su suštinski ekvivalentni onima propisanim u ovom Odeljku.

Odeljak 3: Privremene mere

Član 50

1. Sudske vlasti su ovlašćene da nalože hitne i efikasne privremene mere:
 - (a) za sprečavanje povrede bilo kog prava intelektualne svojine, a naročito za sprečavanje puštanja u promet robe preko trgovinskih kanala koji su u njihovoj nadležnosti, uključujući tu i uvezenu robu, neposredno po prolasku carinske kontrole;
 - (b) za čuvanje relevantnih dokaza u odnosu na navodnu povredu.
2. Sudske vlasti su ovlašćene da usvoje privremene mere *inaudita altera partes*¹⁷ po potrebi, posebno u slučaju gde bi bilo kakvo kažnjenje verovatno prouzrokovalo nepopravljivu štetu titularu prava, ili gde postoji očigledan rizik od uništavanja dokaza.
3. Sudske vlasti su ovlašćene da traže od podnosioca zahteva da dostavi svaki razumno raspoloživi dokaz kako bi se sa dovoljnim stepenom sigurnosti uverili da je podnosilac zahteva titular prava i da se njegovo pravo krši, ili da je takva povreda bliska, i da nalože podnosiocu zahteva da pruži garanciju ili odgovarajuće obezbeđenje dovoljno da zaštiti tuženog i da spreči zloupotrebu.
4. U slučaju da su privremene mere usvojene *inaudita altera partes*, strane pod dejstvom tih mera će biti bez odlaganja obavestene, a najkasnije posle sprovođenja mera. Ispitivanje, uključujući pravo na saslušanje, će se na zahtev tuženog obaviti u razumnom roku od prijema obavешtenja o merama, a u cilju donošenja odluke o tome da li će se mere izmeniti, povući ili potvrditi.
5. Od podnosioca zahteva se može tražiti da dostavi i druge informacije neophodne za identifikaciju robe u pitanju od vlasti koja će izvršiti privremene mere.
6. Bez obzira na paragraf 4, privremene mere određene na osnovu paragrafa 1 i 2 će na zahtev tuženog biti povučene ili će na drugi način prestati da važe, ako postupak koji treba da dovede do odluke o datom slučaju nije pokrenut u razumnom roku, što utvrđuje sudska vlast koja izriče mere kada zakon članice to dozvoljava, ili u odsustvu takve odluke u roku koji ne može biti duži od 20 radnih dana ili 31 kalendarski dan, u zavisnosti šta je duže.
7. U slučaju da su privremene mere povučene ili da su istekle usled bilo kog činjenja ili propusta podnosioca zahteva, ili gde je naknadno utvrđeno da nije došlo do povrede prava ili pretnje povredom prava intelektualne svojine, sudske vlasti će imati ovlašćenje da nalože podnosiocu zahteva, na zahtev tuženog, da

¹⁷ Prim. prev. Bez saslušanja druge strane.

obezbedi tuženom odgovarajuću nadoknadu za svaku povredu izazvanu ovim merama.

8. U meri u kojoj se bilo koja privremena mera može odrediti na osnovu upravnog postupka, ti postupci moraju biti u skladu sa principima koji su u suštini ekvivalentni onim navedenim u ovom Odeljku.

*Odeljak 4: Posebni zahtevi koji se odnose na pogranične*¹⁸

Član 51: Obustavljanje puštanja robe u promet izdato od strane carinskih vlasti

Članice će, u skladu sa dole navedenim odredbama usvojiti postupke¹⁹ koji će omogućiti titularu prava, koji ima osnovanih razloga da sumnja da može doći do uvoza robe sa krivotvorenim žigom ili robe proizvedene na osnovu nezakonitog prisvajanja autorskih dela,²⁰ da podnese pismeni zahtev nadležnim upravnim ili sudskim vlastima da carinske vlasti obustave puštanje u slobodan promet takvu robu. Članice mogu da omoguće da se takav zahtev podnese u odnosu na robu koju uključuju druge povrede prava intelektualne svojine, pod uslovom da su ispunjeni zahtevi iz ovog Odeljka. Članice takođe mogu da predvide odgovarajuće postupke koji se odnose na obustavljanje oslobađanja od strane carinskih vlasti roba koje vređa pravo, a namenjena je za izvoz sa njihovih teritorija.

Član 52: Primena

Svaki titular prava koji pokrene postupke predviđene članom 51 mora da dostavi odgovarajuće dokaze koji će uveriti nadležne vlasti da, na osnovu zakona zemlje uvoza, postoji prima facie povreda njegovog prava intelektualne svojine i da dostavi dovoljno detaljan opis robe kako bi je carinske vlasti mogle lako prepoznati. Nadležne vlasti će u odgovarajućem roku obavestiti podnosioca zahteva da li su prihvatili zahtev i, kada su odredili rok, period u kome će carinske vlasti preduzeti akciju.

Član 53: Garancija ili ekvivalentno obezbeđenje

¹⁸ mereKada je članica u suštini ukinula svaku kontrolu nad kretanjem robe preko granice sa drugom članicom sa kojom sačinjava deo carinske unije, neće biti obavezna da primenjuje odredbe ovog Odeljka na toj granici.

¹⁹ Podrazumeva se da neće postojati obaveza primene takvih postupaka na uvoz robe koja se plasira na tržište neke druge zemlje od strane nosioca prava ili uz njegov pristanak, ili na robu u tranzitu.>

²⁰ Za svrhu ovog Sporazuma:

– “roba sa krivotvorenim žigom” podrazumeva svu robu, uključujući ambalažu, koja bez ovlašćenja nosi žig identičan žigu valjano registrovanom za takvu robu, ili žigu koji se po svojim bitnim svojstvima ne može razlikovati od takvog žiga, i koji shodno tome na osnovu zakona zemlje uvoza vređa prava vlasnika žiga;

– “roba proizvedena na osnovu nezakonito prisvojenih autorskih dela” podrazumeva bilo koju kopiranu robu napravljenu bez saglasnosti titulara prava ili lica koje je on ovlastio u zemlji proizvodnje, koja je urađena direktno ili indirektno sa predmeta, pri čemu izrada te kopije predstavlja na osnovu zakona zemlje uvoza povredu autorskog ili srodnog prava.

1. Nadležne vlasti su ovlašćene da zahtevaju od podnosioca zahteva da pruži garanciju ili ekvivalentno obezbeđenje dovoljno da zaštiti tuženog i nadležne vlasti i da spreči zloupotrebu. Takva garancija ili ekvivalentno obezbeđenje neće nerazumno odvrćati od korišćenja ovih postupaka.

2. Ako je na osnovu primene odredaba iz ovog Odeljka puštanje u slobodan promet robe koja sadrži industrijske uzorke i modele, patente, šeme ili neotkrivene informacije bilo obustavljeno od strane carinskih vlasti na osnovu odluke koja nije odluka sudskih ili drugih nezavisnih vlasti, a rok predviđen u članu 55 je istekao a da ovlašćeni organ nije privremeno oslobodio date proizvode i, pod uslovom da su svi ostali uslovi za uvoz ispunjeni, vlasnik, uvoznik, ili primalac robe stiče pravo puštanja u promet tih proizvoda kada uplati obezbeđenje u iznosu dovoljnom da zaštiti titulara prava od bilo kakvih povreda prava. Plaćanje takvog obezbeđenja neće biti smetnja preduzimanju bilo koje druge mere koja stoji na raspolaganju titularu prava, s tim što se podrazumeva da će iznos obezbeđenja biti vraćen ako titular prava ne iskoristi svoje pravo na tužbu u razumnom vremenskom periodu.

Član 54: Obaveštenje o obustavljanju

Uvoznik i podnosilac zahteva će odmah biti obavešteni o obustavljanju puštanja robe u slobodan promet shodno članu 51.

Član 55: Trajanje obustavljanja

Ako, u roku koji nije duži od 10 radnih dana od obaveštenja podnosioca zahteva o obustavljanju, carinske vlasti nisu obaveštene da je treća strana, koja nije tuženi, pokrenula postupak kojim treba da se donese odluka o datom slučaju, ili da je propisno ovlašćen organ preduzeo privremene mere koje produžavaju obustavljanje puštanja robe u promet, roba će biti puštena u promet pod uslovom da su svi ostali uslovi za uvoz ili izvoz ispunjeni; u odgovarajućim slučajevima, taj rok se može produžiti za još 10 radnih dana. Ako je pokrenut postupak koji treba da dovede do odluke o datom slučaju, na zahtev tuženog će se izvršiti preispitivanje pod kojim se podrazumeva i njegovo pravo na saslušanje, sa ciljem da bi se odlučilo u razumnom periodu, o tome da li će se te mere izmeniti, povući ili potvrditi. Bez obzira na gore navedeno, u slučaju da se obustavljanje puštanja robe u promet izvršava ili nastavlja u skladu sa privremenom sudskom merom, primenjivaće se odredbe paragrafa 6. člana 50.

Član 56: Obeštećenje uvoznika i vlasnika robe

Relevantne vlasti su ovlašćene da nalože podnosiocu zahteva da plati uvozniku, primaocu robe i vlasniku robe odgovarajuću naknadu za svaku povredu koja im je nanesena zbog pogrešnog zadržavanja robe ili zbog zadržavanja robe puštene u promet na osnovu člana 55.

Član 57: Pravo pregleda i informisanja

Bez štete za zaštitu poverljivih informacija, članice će ovlastiti nadležne vlasti da pruže titularu prava odgovarajuću mogućnost da pregleda bilo koju robu koja je zadržana od strane carinskih vlasti kako bi potkrepio svoje zahteve.

Nadležne vlasti su takođe ovlašćene da istu takvu mogućnost pregleda pruže uvozniku robe. U slučajevima kada je doneta pozitivna odluka, članice mogu ovlastiti nadležne vlasti da obaveste titulara prava o imenu i adresi pošiljaoca robe, uvoznika i primaoca robe, kao i o količini robe u pitanju.

Član 58: Delovanje po službenoj dužnosti

U slučaju da članice zahtevaju od nadležnih vlasti da deluju po vlastitoj inicijativi i obustave puštanje u promet robe u odnosu na koju su stekli prima facie dokaze da je pravo intelektualne svojine povređeno:

(a) nadležne vlasti mogu u bilo koje vreme tražiti od titulara prava sve informacije koje im mogu biti od pomoći prilikom izvršenja tih moći;

(b) uvoznik i titular prava će biti odmah obavešteni o obustavi. Kada je uvoznik nadležnoj vlasti uložio žalbu na obustavljanje, obustavljanje će mutatis mutandis biti podvrgnuto uslovima propisanim u članu 55;

(c) Članice će jedino izuzeti javne vlasti i službenike od odgovornosti za izricanje odgovarajućih pravnih sredstava kada su radnje preduzete ili nameravane u dobroj veri.

Član 59: Pravna sredstva

Bez štete po ostala prava na radnje koje stoje na raspolaganju titularu prava i pod uslovom prava tuženog da traži razmatranje od strane sudske vlasti, nadležne vlasti su ovlašćene da nalože uništavanje ili povlačenje robe koja vređa pravo u skladu sa principima propisanim u članu 46. U odnosu na robu sa krivotvorenim žigom, nadležni organi neće dozvoliti reeksport robe kojom se vrši povreda prava u neizmenjenom stanju, niti će je podvrgnuti nekom drugačijem carinskom postupku, osim u izuzetnim okolnostima.

Član 60: De minimis uvoz

Članice mogu od primene gornjih odredaba izuzeti male količine robe nekomercijalne prirode sadržane u ličnom prtljagu putnika ili poslate u malim pošiljkama.

Odeljak 5: Krivični postupci

Član 61

Članice će propisati pokretanje krivičnog postupka i kažnjavanje barem u slučajevima svesnog krivotvorenja žiga ili piratstva autorskih prava koja se vrše na komercijalnoj osnovi. Pravna sredstva koja stoje na raspolaganju uključice kaznu zatvora i/ili novčane kazne koje su dovoljno visoke da služe kao mera odvraćanja, dosledno iznosima kazni koje se primenjuju za krivična dela odgovarajuće težine. U odgovarajućim slučajevima, raspoložive mere će takođe uključivati oduzimanje, zaplenu i uništavanje robe koja vređa pravo i svih materijala i pribora koji su se preovlađujuće koristili pri izvršenju krivičnog dela. Članice mogu predvideti pokretanje krivičnog postupka i kažnjavanje i u drugim

slučajevima povrede prava intelektualne svojine, posebno kad se povreda vrši svesno i na komercijalnoj osnovi.

Deo IV: STICANJE I ODRŽAVANJE PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE I POVEZANI INTER PARTES POSTUPCI

Član 62

1. Članice mogu da zahtevaju, kao uslov za sticanje ili održavanje prava intelektualne svojine propisanih u Odeljcima 2 do 6 Dela II, pridržavanje razumnih postupaka i formalnosti. Takvi postupci i formalnosti moraju da budu dosledni odredbama ovog Sporazuma.

2. Kada je sticanje prava intelektualne svojine uslovljeno dodelom ili registrovanjem prava, članice će osigurati da postupci za dodelu ili registraciju, u skladu sa suštinskim uslovima sticanja prava, dozvole dodelu ili registraciju prava u razumnom roku kako bi se izbeglo neopravdano skraćivanje perioda zaštite.

3. Član 4. Pariske konvencije (1967) će se primenjivati, mutatis mutandis, na uslužne žigove.

4. Postupci vezani za sticanje ili održavanje prava intelektualne svojine i, kada zakon članice predviđa takve postupke, poništaj u upravnom postupku i inter partes postupci, kao što su osporavanje, poništaj i opoziv, biće zasnovani na opštim principima propisanim u paragrafima 2. i 3. člana 41.

5. Konačne upravne odluke donete u bilo kom postupku pomenutom u paragrafu 4. podležu preispitivanju od strane sudske vlasti ili organa koji je odgovarajući sudskom organu. Međutim, neće postojati obaveza da se omogući takvo preispitivanje odluka u slučajevima neuspešnog osporavanja ili poništaja u upravnom postupku, pod uslovom da osnovi za takve postupke mogu biti predmet postupka oglašavanja nevažećim.

Deo V: SPREČAVANJE SPOROVA I NJIHOVO REŠAVANJE

Član 63: Transparentnost

1. Zakoni i drugi propisi, konačne sudske odluke i upravna pravila od opšte primene, koje bilo koja članica donese, a odnose se na predmet ovog Sporazuma (dostupnost, obim, sticanje, sprovođenje i sprečavanje zloupotrebe prava intelektualne svojine) moraju da se objave, ili u slučaju da objavljivanje nije praktično, učine dostupnim javnosti, na nacionalnom jeziku, na takav način koji omogućava vladama i titularima prava da se sa njima upoznaju. Sporazumi koji se odnose na predmet ovog Sporazuma koji su na snazi između vlade ili vladine agencije članice i vlade ili vladine agencije druge članice će se takođe objaviti.

2. Članice će o zakonima i propisima pomenutim u paragrafu 1. upoznati Savet za TRIPS kako bi pomogle tom Savetu pri njegovom razmatranju funkcionisanja ovog Sporazuma. Savet će pokušati da svede na minimum teret članica u izvršavanju ove obaveze i može odlučiti da se odrekne obaveze direktnog obaveštavanja Saveta o takvim zakonima i drugim propisima ukoliko pregovori sa WIPO o ustanovljenju zajedničkog registra koji bi sadržao te zakone

i propise budu uspešni. Savet će takođe, s tim u vezi, razmotriti svaku zahtevanu radnju vezanu za saopštenja koja, u skladu sa obavezama na osnovu ovog Sporazuma, proističu iz odredaba člana 6ter Pariske konvencije (1967).

3. Svaka članica će na pismeni zahtev druge članice biti spremna da dostavi informacije pomenute u paragrafu 1. Ona članica koja ima razloga da veruje da konkretna sudska presuda ili upravna odluka ili bilateralni sporazum iz oblasti prava intelektualne svojine utiče na njena prava predviđena ovim Sporazumom, može takođe pismeno zahtevati da joj se omogući pristup, ili da dovoljno detaljno bude informisana o svakoj konkretnoj sudskoj presudi ili upravnoj odluci ili bilateralnom sporazumu.

4. Ništa u paragrafima 1, 2. i 3. ne zahteva od članica da otkriju poverljive informacije koje bi sprečavale sprovođenje zakona ili na drugi način bile u suprotnosti sa javnim interesom ili štetile legitimne komercijalne interese određenih preduzeća, javnih ili privatnih.

Član 64: Rešavanje sporova

1. Odredbe članova XXII i XXIII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini (GATT 1994), kao što su razrađene i primenjene u Pogodbi o rešavanju sporova²¹, primenjivaće se na konsultacije i rešavanje sporova na osnovu ovog Sporazuma, osim ako u njemu nije izričito drugačije predviđeno.

2. Tačke 1(b) i 1(c) člana XXIII GATT-a 1994. neće se primenjivati na rešavanje sporova na osnovu ovog Sporazuma u periodu od pet godina od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma.

3. U toku roka pomenutog u paragrafu 2. Savet za TRIPS će ispitati obim i modalitete za žalbe tipa predviđenog na osnovu tačaka 1(b) i 1(c) člana XXIII GATT-a 1994 učinjene shodno ovom Sporazumu, i podneti svoje preporuke Ministarskoj konferenciji na odobrenje. Svaka odluka Ministarske konferencije da odobri takve preporuke ili da produži rok iz paragrafa 2. biće doneta samo konsenzusom, a odobrene preporuke biće izvršne za sve članice bez daljeg formalnog postupka prihvatanja.

Deo VI: PRELAZNE ODREDBE

Član 65: Prelazne odredbe

1. U skladu sa odredbama paragrafa 2, 3. i 4. nijedna članica nije obavezna da primenjuje odredbe ovog Sporazuma pre isteka opšteg perioda od godine dana od dana²² stupanja na snagu WTO Sporazuma.

2. Ona članica koja je zemlja u razvoju ima pravo da za period od još četiri godine odloži primenu odredaba ovog Sporazuma, kao što je definisano paragrafom 1. izuzev članova 3, 4. i 5.

²¹ Prim. prev. "Pogodba o pravilima i postupcima za rešavanje sporova" (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) čini Aneks 2 WTO Sporazuma.

²²(WIPO primedba) – 1. januar 1995. godine.

3. Svaka druga članica koja je u procesu transformacije iz centralno planirane na tržišnu privredu slobodnog preduzetništva i koja preduzima strukturalnu reformu svog sistema intelektualne svojine i suočena je sa posebnim problemima u pripremi i sprovođenju zakona o intelektualnoj svojini takođe može koristiti period odlaganja predviđen u paragrafu 2.

4. U meri u kojoj je članica, koja je zemlja u razvoju, obavezna na osnovu ovog Sporazuma da proširi patentnu zaštitu proizvoda i na područja tehnike koja se na njenoj teritoriji tako ne štite, na opšti datum primene ovog Sporazuma u toj članici, kako je definisano u paragrafu 2, ona može da odloži primenu odredaba o patentnoj zaštiti proizvoda iz Odeljka 5 Dela II na takve oblasti tehnike za dodatni period od pet godina.

5. Ona članica koja iskoristi prelazni period na osnovu paragrafa 1, 2, 3 ili 4 će osigurati da bilo kakve promene u njenim zakonima, drugim propisima i praksi, do kojih dođe u tom periodu, nemaju za rezultat manji stepen usklađenosti sa odredbama ovog Sporazuma.

Član 66: Najmanje razvijene zemlje članice

1. Imajući u vidu specifične potrebe i zahteve najmanje razvijenih zemalja članica, njihova ekonomska, finansijska i administrativna ograničenja, i njihovu potrebu za fleksibilnošću kod stvaranja održive tehnološke osnove, od takvih članica neće se zahtevati da primenjuju odredbe ovog Sporazuma, osim članova 3, 4. i 5. u periodu od 10 godina od datuma primene kao što je definisan u paragrafu 1 člana 65. Savet za TRIPS će na osnovu valjano obrazloženih zahteva najmanje razvijene zemlje članice odobriti produžavanja ovog perioda.

2. Razvijene zemlje članice će obezbediti podsticaje preduzećima i institucijama na svojim teritorijama radi unapređenja i podsticanja transfera tehnologije u najmanje razvijene zemlje članice kako bi im se omogućilo da stvore zdravu i održivu tehnološku osnovu.

Član 67: Tehnička saradnja

Da bi se olakšalo sprovođenje ovog Sporazuma, razvijene zemlje članice će obezbediti, na zahtev i pod uzajamno dogovorenim uslovima i rokovima, tehničku i finansijsku saradnju u korist članica koje su zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje. Takva saradnja uključuje pomoć u pripremi zakona i drugih propisa o zaštiti i sprovođenju prava intelektualne svojine kao i o sprečavanju njihove zloupotrebe, i podršku u vezi sa formiranjem ili jačanjem nacionalnih zavoda i agencija od značaja za ovu oblast, uključujući obuku kadrova.

Deo VII: INSTITUCIONALNA UREĐENJA; ZAVRŠNE ODREDBE

Član 68: Savet za trgovinske aspekte prava intelektualne svojine

Savet za TRIPS će pratiti funkcionisanje ovog Sporazuma, a posebno da li članice ispunjavaju svoje obaveze iz Sporazuma i omogućiće članicama da se konsultuju o pitanjima vezanim za trgovinske aspekte prava intelektualne svojine. On će vršiti i sve druge odgovornosti koje mu članice prenesu, a posebno će

pružati svaku pomoć koju one od njega traže u kontekstu postupaka rešavanja sporova. U izvršavanju svojih funkcija Savet za TRIPS može da se konsultuje i zahteva informacije od bilo kog izvora koji smatra odgovarajućim. Prilikom konsultacija sa WIPO, Savet će pokušati da uspostavi, u roku od jedne godine od svog prvog sastanka²³, odgovarajuće sporazume o saradnji sa telima te Organizacije.

Član 69: Međunarodna saradnja

Članice su saglasne da međusobno sarađuju u cilju eliminisanja iz međunarodne trgovine robe kojom se vređaju prava intelektualne svojine. U tu svrhu, one će u svojim administracijama ustanoviti jedinice za kontakte i obavestiti o njima, i biće spremne da razmenjuju informacije o trgovini robom koja vređa prava. One će, posebno, unapređivati razmenu informacija i saradnju između carinskih vlasti u odnosu na trgovinu robom sa krivotvorenim žigom i robom proizvedenom na osnovu nezakonito prisvojenih autorskih dela.

Član 70: Zaštita postojećeg predmeta

1. Iz ovog Sporazuma ne proističu obaveze u pogledu radnji izvršenih pre datuma primene Sporazuma u predmetnoj članici.

2. Izuzev ako ovim Sporazumom nije drugačije propisano, Sporazum nameće obaveze u odnosu na sve predmete koji postoje na dan primene ovog Sporazuma u predmetnoj članici, i koji su zaštićeni u toj članici navedenog datuma, ili koji ispunjavaju ili će naknadno ispuniti kriterijume zaštite na osnovu uslova ovog Sporazuma. U odnosu na ovaj paragraf i paragrafe 3 i 4, obaveze koje se tiču autorskog prava u odnosu na postojeća dela će se isključivo određivati na osnovu člana 18. Bernske konvencije (1971), a obaveze u odnosu na prava proizvođača fonograma i izvođača na postojećim fonogramima će se isključivo određivati na osnovu člana 18. Bernske konvencije (1971), kako je učinjena primenjivom na osnovu paragrafa 6. člana 14. ovog Sporazuma.

3. Ne postoji obaveza za ponovnim uspostavljanjem zaštite na predmetu koji je na datum primene ovog Sporazuma u predmetnoj članici pao u javni domen.

4. Što se tiče dela koja se odnose na specifične objekte koji sadrže zaštićeni predmet kojim je počelo da se vređa pravo na osnovu zakonskih odredbi donetih u skladu sa ovim Sporazumom, a koja su započeta, ili u odnosu na koja je izvršena značajna investicija pre datuma prihvatanja WTO Sporazuma od te članice, svaka članica može predvideti ograničavanje pravnih sredstava koja stoje na raspolaganju titularu prava u odnosu na dalje vršenje takvih radnji posle datuma primene ovog Sporazuma u toj članici. U takvim slučajevima članica će, međutim, predvideti bar plaćanje pravične naknade.

²³WIPO primedba – Prvi sastanak Saveta za TRIPS održan je 9. marta 1995. godine.

5. Članica nije obavezna da primenjuje odredbe člana 11. i paragrafa 4. člana 14. u odnosu na originale ili kopije kupljene pre datuma primene ovog Sporazuma u toj članici.

6. Od članica se ne zahteva da primenjuju član 31, ili zahtev iz paragrafa 1. člana 27. da se patentna prava koriste bez diskriminacije u odnosu na oblast tehnologije, na korišćenje bez ovlašćenja titulara prava u slučaju da je ovlašćenje za takvo korišćenje dato od članice vlade pre datuma kada joj je ovaj Sporazum postao poznat.

7. U slučaju prava intelektualne svojine za koja je zaštita uslovljena registracijom, dozvoliće se da prijave za zaštitu koje su bile u postupku na dan primene ovog Sporazuma u predmetnoj članici budu izmenjene tako da zahtevaju svaki veći stepen zaštite predviđen odredbama ovog Sporazuma. Te izmene i dopune ne uključuju novi predmet.

8. U slučaju da članica do datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma ne učini dostupnom patentnu zaštitu za farmaceutske i poljoprivredne hemijske proizvode odgovarajuće njenim obavezama na osnovu člana 27, ta članica će:

(a) bez obzira na odredbe Dela VI, predvideti od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma načine putem kojih se mogu podnositi prijave patenata za takve pronalaskе;

(b) primeniti na ove prijave od datuma primene ovog Sporazuma, kriterijume patentibilnosti izložene u ovom Sporazumu kao da su se ti kriterijumi primenjivali na datum podnošenja prijave u toj članici, ili gde postoji i gde se zahteva priznanje prava prvenstva, datuma prvenstva prijave; i

(c) obezbediti patentnu zaštitu u skladu sa ovim Sporazumom od priznanja patenta i za preostali period važenja patenta, računajući od datuma podnošenja prijave u skladu sa članom 33. ovog Sporazuma, za one od tih prijava koje ispunjavaju kriterijume zaštite pomenute u tački (b).

9. Kada je predmet patentne prijave u članici proizvod, u skladu sa paragrafom 8 (a), dodeliće se ekskluzivna prava prometa, bez obzira na odredbe Dela VI, za period od 5 godina od sticanja odobrenja za stavljanje robe u promet u toj članici, ili do priznanja ili odbijanja izdavanja patenta za proizvod u toj članici, u zavisnosti koji je period kraći, pod uslovom da je nakon stupanja na snagu WTO Sporazuma podnesena patentna prijava ili priznat patent za taj proizvod u drugoj članici, i da je dobijeno odobrenje za stavljanje robe u promet u toj drugoj članici.

Član 71: Preispitivanje i izmena

1. Savet za TRIPS će preispitati sprovođenje ovog Sporazuma nakon isteka prelaznog perioda pomenutog u paragrafu 2. člana 65. Savet će, uzevši u obzir iskustvo stečeno u njegovom sprovođenju, izvršiti preispitivanje dve godine nakon tog datuma, i u istim vremenskim razmacima posle toga. Savet može takođe vršiti preispitivanje u svetlu bilo kakvih relevantnih novih događaja koji mogu opravdati izmenu ili promenu ovog Sporazuma.

2. Izmene koje služe jedino prilagođavanju višem stepenu zaštite prava intelektualne svojine postignutom, i koji je na snazi u drugim multilateralnim sporazumima i koje su na osnovu tih sporazuma prihvatile sve članice WTO mogu da budu upućene Ministarskoj konferenciji za delovanje u skladu sa pragrafom 6. člana 10. WTO Sporazuma ²⁴ na osnovu predloga Saveta za TRIPS postignutog konsenzusom.

Član 72: Rezerve

Ne mogu se izjaviti rezerve na bilo koje odredbe ovog Sporazuma bez saglasnosti drugih članica.

Član 73: Izuzeci iz razloga bezbednosti

Ništa u ovom Sporazumu ne:

(a) zahteva od bilo koje članice da pruži bilo kakve informacije čije otkrivanje smatra suprotnim svojim bitnim interesima bezbednosti; ili

(b) sprečava članicu da preduzima bilo koju akciju koju smatra neophodnom za zaštitu svojih bitnih interesa bezbednosti:

(i) vezanih za fisione materije ili materije iz kojih se one dobijaju;

(ii) vezanih za trgovinu oružjem, municijom i ratnom opremom i takvom trgovinom drugom robom i materijama koja se obavlja direktno ili indirektno za svrhu snabdevanja vojnih ustanova;

(iii) preduzetih u vreme rata ili u drugim vanrednim situacijama u međunarodnim odnosima; ili

(c) sprečava članicu da preduzme bilo kakvu akciju na osnovu njenih obaveza iz Povelje Ujedinjenih nacija za održavanje međunarodnog mira i bezbednosti.

²⁴ (WIPO primedba) – Ova odredba kaže sledeće: “Ne uzimajući u obzir druge odredbe ovog člana, izmene TRIPS sporazuma koje ispunjavaju zahteve paragrafa 2 člana 71 tog Sporazuma mogu da budu usvojene na Ministarskoj konferenciji bez daljeg formalnog postupka prihvatanja”.

2. Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS)

i) Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement)

ii) L'Accord sur les aspects des droits de propriété intellectuelle qui touchent au commerce (Accord sur les ADPIC)

Sve države članice Svetske trgovinske organizacije su članice TRIPS-a. Ovo je prvo objavljivanje TRIPS-a na srpskom jeziku.